

CONTIMPORANUL

ANUL VIII Nr. 84

APARE DUMINECA

București, Str. Bateriilor 4. Tel. 67/31

LEA, 18 ANI

Lea lucrează la uzină. Toată săptămâna, bărbații pe jumătate goi cari fac focul, mișcarea și șgomotul mașinelor se învârtesc în jurul vieții ei. Dumineca, sau în zilele de repaos, ea le știe din memorie, sub hainele lor curate, sub cravata lor roză, sub cămașa lor movă, forma mușchilor, a pieptului, a pântecului.

Cunoaște nuanțele sirenei care ordonă mai bine decât clopotele. Ea este aceea care se lipește la toate ferestrele, cu gura deschisă. Ea este aceea care, dinpreună cu toate celelalte din bazin, anunță sărbătorile, creșterile fluvialului, accidente, și striga, trei ore de-arândul, când sosiau avioanele grele de bombe, — uimitor păcat.

Iată ora schimbării echipelor. Se iese. Se intră. Două dăre de fum și de benzină, de om sărac, de pudră de orez și de cafea rășnită.

O echipă e obosită, alta încărcată de un avânt pe care uzina îl va slei.

Una părăsește strachina clocotindă pe care bărbatul are să o găsească la întoarcere. Cealaltă se grăbește către brațele întinse ale pruncului lăsat în azilul de zi.

Sirena, sirena, sirena. Ce se întâmplă. Viața se înfrigurează, apoi tăcere. Totul e bine. Totul e la loc. Se aud țâșnind aburii. Macaralele se avântă ca prăștii.

Știe oare cineva, cine poruncește aci: omul sau mașina, până într'atât totul e precis și fatal, ritmat, solid?

Pe șosea, Lea merge, vorbește, cugetă.

Se cugetă, îndărătul cuvintelor. Unul la bucuria lui, la ziua lui de trudă, altul la porumbelul lui cel mai bun, la plăcerea lui, la câinele, la inamicul, la salarul, la sindicatul lui.

Uzina este dreaptă și înaltă. O simți în urma ta ca un tren în capătul străzii. Wagonetele aeriene trec prin oraș ca niște ingeri noi. Strada se revarsă în casa fără prag, în care Cristosul aurit din perete, desparte cromo-litografiile tăiate din gazete. Crucea e peste măsură de sculptată. Pe o mobilă, un cap de copil se apleacă pe o carte de gips. Pe câmin, lângă fotografia unui soldat, un vapor într'o sticlă pare închegat într'un iceberg.

Nici o carte. Titlul roșu al unei gazete pare centrul încăperii.

Lea aude cum coase vecina. La răstimpuri trec remorchere prin cadrul ferestrii în care, par'că, spânzură două huiure.

La ce se visează aici? Lea iubește o dansatoare de music-hall, ușoară, fragedă, și surzătoare, atât de frumoasă deasupra muzicii, într'un miracol pe care-l sdrobă doar bagheta șefului de orchestră, atât de frumoasă în focurile încrucișate în focurile verzi și roșii și galbene și albe cari se uneau pe ea, ca unele lumini întrevăzute în chimia uzinii.

Asta e tot, destul de vag, aproape inconștient. Aci dorințele sunt la îndemână. Sunt, e adevărat, foarte distinse originalități în cărarea din păr, în culoarea fularului, în forma ghidonului bicicletii.

Când un prieten pe care îl săcăia, o gădila, o ciupi, și, dintr'odată, o desveli, Lea, să fi putut oare ea distinge, în plăcerea ei, marile puteri ale pământului?

Tatăl, care lucrează la pod, se întoarce acasă și nici nu poate înțelege că s'a și isprăvit copilăria fetei sale.

Stâlpii din fluviu inseamnă, depe a-

cum, linia întreagă. Nu e lucrător care să nu încerce să văzându-i, o mulțumire rapidă și bizară. Eșafodajele urcă, hirsute, studiate. Marea operă e singură. După fiecare zi de lucru, imaginile podului stăruie pe retine, și munca parcă ar continua în ele.

Noaptea ies din uzină lumini verzi. Se doarme oare, în odăile cu patru paturi?

Măinile Leei întinsă, s'au așezat dela sine pe pântecul ei care va crește.

Câte-va zile lucrătoare, pierdute, o mică petrecere, azilul de zi în care va crește un copil.

Trec bărbați. Ce vârstă? Sunt urâți. Mașiniile le-au îndoit volumul mâinilor.

Tamburinele unui mic bar de catifea roșă, îi stârnesc, deodată. Ies din șgomot ca din beție.

Vor ei să știe, că podul, pe care-l fac, este, din această pricină al lor și al inginerului, că uzina este a șefului și a lor pentrucă o însuflețesc, că e drept să-i vizitezi la eșire, că viața nu e nici bună nici rea, că nu vör vedea niciodată marea decât la cinema, nici luna într'un telescop, nici un munte, nici un lac adevărat, nici un microb, nici un avion de miliardar, nici, adunate laolaltă, cele una sută opt locuințe pe care un zidar le-a zidit dela 1898.

Liège

Georges Linzes

Constantin Brâncuși: pictură

Despre țară și marș de Dem. Theodorescu

„Țara” s'a arătat din nou la București. A venit și a defilat pe străzile Capitalei, tot așa de obosită și de cuminte ca acum un an, ca acum doi ani, — ca în fiecare an!

Avem o „țară” foarte mobilă. Se deplasează cu o înlesnire de „comis-voyageur” neînsemnat. E destul să-i faci un semn și se înființează numaidecât. Nu cere, pentru osteneală, decât să-i plătești trenul și să-i fâgăduiești scăderea impozitelor. Și, cu asta, e oricând gata, la dispoziția oricui vrea s'o vadă încercând circulația în București.

D-l gen. Averescu a vrut să-și plătească acest lux. Și l'a avut în chip copios. Un ceas întreg „țara” a defilat măreț și averescan înaintea hotărârii și încântării șefilor.

Știm că d-l Vintilă Brătianu se prepară și d-sa să fie vizitat de „țară”. Și ea va veni cu aceiași bună voință și bătrână disciplină. În același pas cadențat, ea își va mărșălui conștiința pe plutoane și legiuni.

Această metodă a „marșului” în afirmarea voinței naționale e ceva cu totul nou și românesc. Aiurea, poporul își spune cuvântul prin vot sau cel mult prin baricade. La noi, merge... „Un, doi, trei! Un, doi, trei! Stângul! Dreptul!”. Și gata expresia țării!

Sistemul utilizării mersului și, deci, a picioarelor în demonstrarea gradului de popularitate al unui partid, nu e lipsit de oarecare farmec și de anume simbolică. Românul merge... E marea și tradiționala lui virtute politică. De secole, și mai ales, de 75 de ani încoace, el nu strigă, nu protestează, nu votează. El merge.

Nu e, deci, de mirare că partidele serioase au isbutit să facă din această de-

osebire națională a noastră, instrumentul principal al conștiinței obștești. Te întrebi numai cum de nu s'a întins aplicarea originalei metode și mai sus. De ce, bunăoară, nu se pretinde și deputaților ca, în loc de a vota cu bile, să defileze după același principiu democrat: după cadență și cu capul spre dreapta, către șef. Știu: veți obiecta că deosebirea între ceiace se face acum în realitate și ceiace reclam eu, nu e prea mare. Tot „marșul” se aplică și în parlament ca și pe stradă. Numai că la Cameră nu cântă muzica, — încolo, operația de conștiință e tot o chestie de mers și de picioare. „Poporul” defilează pe caldarâm; reprezentanții lui defilează pe covor verde. Aceasta e toată diferența morală.

E interesant că în repetatele marșuri ale conștiinței populare în București numărul marșurilor suverani e mereu același. Adică: 5.000 sau 100.000. Sunt mereu 5.000 după calculele guvernului și sunt exact 100.000 după socoteliile orânduitorilor marșului. Cifra n'a variat niciodată. Aceiași sută de mii a venit și anul trecut și acum doi ani, — aceiași sută de mii care în tabla de logaritmi a guvernului se citește statornic: 5000. Și, vă jur, tot 100.000 de cetățeni hotărâți o să defileze fascinați și sub barba seducătoare a d-lui Vintilă Brătianu. Sută de mii care — aplicându-se logaritmul politic de rigoare — va fi exprimată de cei în drept prin convenitele 5000.

Dintr'un punct de vedere mai puțin „politic”, s'ar putea spune, în definitiv, că fie ei 5000, fie 100.000, sunt tot atât de puțini ca să înfățișeze țara. Recunoștem, însă, noi-însine că observația aceasta e cu totul demagogică...

Partidele serioase cari aduc mereu, odată sau de două ori pe an, la București, cunoscuta 100.000 (=5000), pentru a demonstra categoric voința națională, se întemeiază pe realități sociale și pe sincerități de psihologie ce fac onoarea bunului simț al șefilor.

În adevăr, politica Statului nu depășește hotarul de geografie sufletească a acestor 5000 de conștiințe cari sunt aproximația guvernamentală a reglementării sute de mii opoziționiste. Între acestia se mântuie toată frământarea politică a nației. Restul până la 18.000.000 e bagatela amorfă a a-politicilor. Ei n'au decât cel mult o însemnătate de peisaj, — sau de material imposabil! Politică e rezervată definitiv „țării” conștiințe care se cară la București la primul semnal și care a mărșăluit și alaltăeri, cu aceiași perfectă ținută, înaintea unuia din șefii ce-i dețin deopotrivă încrederea și profesionala-i revoltă pașnică.

Să nu rădem, deci, de îngâmfarea celor ce-au văzut în ritmul aceluia ceas de marș că „țara” e cu ei. Ei da!, „țara” aceasta „politică”, țara care are timpul și obiceiul manifestărilor, țara pe care se bizuie în genere idealurile tuturilor partidelor grave și din care se recrutează toate statele majore ale fericirii publice, „țara” aceea a venit și de data aceasta la București și a mers, conform uzului.

Luna viitoare, va merge — tot pe aceleași străzi — pentru a învedera cât de popular e d-l Vintilă Brătianu.

Numai naivii se pot întreba de ce popularitatea acestora, deopotrivă de mare, și a d-lui gen. Averescu și a d-lui Vintilă, nu se manifestă niciodată în modestele și banalele alegeri. E o întrebare demagogică.

Corpul electoral e o bestie oribilă și neîntelegătoare; „țara” e ceva domestic și inteligent. Doar spiritele bolșevice și lipsite de rușine stau de vorbă cu alegătorii; o minte cinstită și un suflet românesc adevărat se satisfac cu țara. Cu atât mai mult cu cât corpul electoral e ceva local și meschin, pe când „țara” e ceva integral și vine la București numai pe mâncare și băutură.

Dem. Theodorescu

Săptămâna Patimilor de Sergiu Dan

Moartea!

Așa dar, moartea!

Gândul acesta până atunci ascuns, crescu repede. De unde la început, îi stăpâna numai somnul, ajunsese acum o tortură chiar în ceasurile lucide. Pe măsură ce golul din jurul ei se făcea mai mare și pe măsură ce toate mijloacele de-a înlătura nașterea dădeau greș, gândul de-a muri se impunea, aproape ca o consolare.

Apoi, durerile!

Se trezia rostind tare, ca pentru cineva ce-ar fi fost acolo, — „așa dar, moartea” și căuta să se incredințeze, vorbind pe același ton „că nu e altă săpare”...

„Vezi doar că nu e” adăuga singură, ca și cum făptura imaginată căreia îi vorbea, s'ar fi împotrivit. Gândul morții la ziua fixată, blestemata zi fără nrmare, ajunsese astfel familiar și nu mai întâmpina nici-o luptă în mintea ei. Iși recăpătă chiar liniștea. O liniște, care nu era decât abdicarea resemnată a osândiților după ce implorarea pentru grație, e respinsă. Nu mai plângea acum, și nici nu mai încerca alte mijloace de scăpare. Rămânea ceasuri întregi pe chaise-long-ul mutat de pe verandă în salon și privea strada. Privea fără să silească vre-o înțelegere pentru priveliștea agitată a lumii de-afară. Sub liniștea ei, se iveau totuși într'un amestec de coșmar și limpezime, frânturi de amintiri despre oameni și lucruri, altădată apropiate. Acum toate se înfățișau fără nici o însemnătate, într'o lume la care ea nu mai participă...

Dac'ar fugi... Se și vedea într'un orășel, oricare, peste graniță. Va putea trăi într'altă parte, oriunde. Și oricum. Goni gândul acesta, repede, trecând mâna peste frunte, cum gonești un obiect apăsător, cum îndrepti o pălărie care-ți strânge tâmpla. Și revenia la hotărârea ei.

Continua, mișcând ușor buzele, un joc ciudat, care în cele din urmă o înspăimântă. Desfăcea cuvântul *moarte*, întâi în silabe, apoi în litere separate, îndrăznind să le rostească din ce în ce mai tare, mai tare.

— M... o... a... r... t... e...

Apoi, cu glasul scăzut:

— Moar-te...

Până ce, din odaia alăturată, se auzia glasul Anei:

— Cum? Dorești ceva, Cora?

— Nu! Nu-mi trebuie nimic, mamă.

Vocea cu care răspundea, i se părea streină.

Același joc funest lua apoi altă formă. Culcată pe divan, cu buzele strânse ca să nu scape vre-un cuvânt sau vre-un suspin, privea în sus, unde același neiertător cuvânt se desfăcea în litere mari de afiș, pe plafon. Literale dansau în jurul capului, ca un roiu desordonat, apoi reveneau în linie dreaptă, alcătuiind la loc cuvântul infricoșetor, o clipă desfăcut.

Suferința aceasta se adăpa din amintiri, ca dintr'un izvor uriaș. Fragmente întregi din viața ei se scurgeau, ca într'un film rulat nebunește, înaintea unor pri-

virii ostenite. Copilăria, cu cortegiul de mici fericiri și neînsemnate supărări, ar fi fost poate înviorătoare, cu apele ei fragede. Dar nu mai putea încapa în această aducere-aminte, copleșită de singura parte de existență care i-a strâns toate bucuriile și toate mâhnirile, laolaltă numai într'un an.

Câte-odată gândea, dacă nu e mai bine să se sfârșească totul acum, îndată.

Dac'ar putea!

Inima începea să bată și tâmplele începeau să svănească. Un tumult de muștrări o cotopea, pentru cealaltă viață, aceea care se desface acum din trupul ei. Din ziua aceea, suferințele ei câștigă un nou element.

Hotărârile ce lua pentru ziua morții, la care adăoga mereu alte amănunte, îndurau acum modificări. Ii trebuia pentru aceste hotărâri, asentimentul făpturii ce nu se născuse încă. Simțea un complice în copilul ce nu se ivise, un complice încă necăștigat pentru hotărârea ei.

Doar trebuia și el să renunțe!

Visul îi era tulburat de țipetele lui, aproape materiale.

Măinile copilului care nu consimțea să renunțe la viața lui, se agitau desnădăjduite și rugătoare prin somnul fetei bolnave. Mai ales când acest sbucium mintal era simultan cu junghiurile dureroase ale vieții ce se alcătuiseră din carnea ei — toate îi păreau semne ale unui destin ce se împotriva morții hotărâte, proteste și implorări ale copilului apropiat.

Copilul ajunsese stăpân pe voința slăbită a Corei.

Din cavoul de amintiri, se desprinsese umbra neștersă a lui Jean. Niciodată cel plecat nu era mai prezent în viața ei ca acum. Umbra lui primise la început toate reproșurile biete fete, și la pantofii acajou ai acestei umbre iubite se sfârșeau înfrânte toate suspinele ei. Imaginea, dealtfel aspră, a bărbatului, se înobilă din voința nefericitei cu câte-un surâs binevoitor și câteodată vocea lui înfrumuseța trecător visul Corei cu o făgăduială de întoarcere apropiată. Singura fotografie ce-l înfățișa pe Jean, în picioare și fumând, se multiplica, răspândind în jurul ei numeroși domni, cari priviți atent, semănau cu Jean. Toți se inclinau înaintea ei, surzătorii, apoi se retrăgeau politicos.

Când Ana deschidea ușa salonului și o vedea întinsă în pat cu ochii deschiși, nemiscată, — fata risipea toată teama, spunând încet:

— Nu-i nimic, mamă, — o să treacă.

Pe urmă plângea fără suspine și fără să clinteaască măcar o pleopă, până ce istovită de nemiscare și slăbită de mâhniri, cădea într'un somn străbătut de umbre și intrerupt de treziri înspăimântate, asemeni somnului copiilor.

Dimineața, rămânea ceasuri lungi înaintea oglinzii — și se înduioșa de urțiția ei, în care doar rare arme, mărturiseau totuși o frumusețe neisă. Desgustul resimțit în ziua când își văzu obrazul acoperit de mici pete, se prefăcea

acum într'o imensă milă pentru ființa din oglindă, atât de asemănătoare cu dânsa — și totuși atât de schimbată. Pistruii și pleoapele roșii erau cele două semne ale mizeriei ce răvășise splendoarea ochilor și curăția de catifea nedată a obrazului.

Prietenele care cereau vești despre dânsa, primeau același neschimbat răspuns „că domnișoara Cora e foarte rău bolnavă” și „doctorul a oprit orice vizite”. Salonul-închisoare nu îngăduia altă lume, decât cea văzută prin ferestre. O stație de trăsuri era locul cel mai aglomerat — și privirile ei căutau să deosebească vre-un cunoscut printre trecători. Altădată privea casa de peste drum, căutând să pătrundă prin draperii, în viața sgomotoasă de acolo, al cărei svon se stingeau spre zori și reîncepea pe la zece seara. În timpul zilei, o liniște de moarte puneă stăpânire pe toată casa, parcă toți locatarii ei ar fi pierit în ajun. Din când în când un servitor trecea prin curte, apoi nu se mai vedea nimic. Seara, casa se lumina de lămpi numeroase și mișcarea reîncepea iarăși. Trăsuri se opreau în fața porții, o lume elegantă descindea cu hohote cheflii, poarta se deschidea și același servitor bătrân cu figură prelungă de câine ras, ieșea înaintea tutuor.

Acolo petrece lumea! Iși aminti deodată că Jean îi povestise că sunt asemenea case unde toată vremea se petrece. „Trebuie să fie foarte bine acolo” — își zise Cora.

— A!

Se deschise o ușă. Mama ei s'apropie.

— Iată o scrisoare pentru tine. Au mai fost să întrebe cum îți merge fețele Vidrașcu și-au fost foarte vesele când le-am spus că-ți e mai bine și a scăzut febra... Uite și florile care au venit cu scrisoarea.

Cora luă florile și scrisoarea. Madam Negrea își examină fata cu grijă și dădu să iasă, dar ca și cum și-ar fi amintit ceva, se întoarse:

— Știi Cora, după ce trece *convalescența*, mergem la țară, la unchiul Paul. Ne-a invitat.

Ana Negrea își sărută fata pe frunte, apoi adăugă mai încet:

— Știe c'ai fost răcită tare, I-am scris.

Apoi reluând tonul obișnuit:

— Te iubește foarte mult unchiul Paul. Când erai mică îți aducea pachete de șocolată și cutii cu bomboane. Mi-a scris că i-ar face mare plăcere să te vadă... Apoi, știi Cora, aerul o să-ți facă bine și în două săptămâni ești iarăși ca înainte, ca și cum nimic nu s'ar fi întâmplat.

Madam Negrea ieși, după ce și mai sărată odată fata.

Se întuneca.

Cora se apropie de fereastră și deschise scrisoarea. Nu se înșelase. Era dela Vlad.

„Scumpă prietenă,

„Inebunesc, iată ce vreau să-ți scriu. „Inebunesc, gândindu-mă că sunt luni de zile decând aștept să te văd zadar-

„nic. La început credeam că ești ple-
„cată, deși nu mi-ai spus că vrei să
„pleci undeva. In cele din urmă soră-
„mea a venit să-mi spună că ducându-
„se să te vadă, madam Negrea i-a spus
„că ai pleurezie. Nu m'am mai dus la
„examen, plimbându-mă toată ziua în
„fața casei voastre, sperând să te văd la
„vreo fereastră. Pe urmă tot Puicami-a
„spus că ești mai bine, dar tot nu ai
„voce să vezi pe nimeni. Nu-ți spun cât
„am plâns. In timpul acesta examenele
„au trecut și eu am pierdut anul. Dar
„asta n'ar fi nimic, dacă te-aș putea zări
„măcar pe verandă! Vreau numai să
„știi, că m'am gândit tot timpul la tine
„Cora și noaptea mă treziam scaldată de
„sudori reci de spaimă și nu mai pu-
„team adormi până dimineața, când tre-
„ceam iarăși pe la poarta voastră, până
„ieșia Angelina, slujnica voastră care mă
„liniștea spunându-mi că „duduia e bine,
„n'ai grije”. Odată mi s'a părut că rin-
„jește și-am vrut să-i cer socoteală de
„ce râde când știe că stăpâna ei e bol-
„navă. Pe urmă m'am gândit să n'o
„supăr, că să-mi spună în fiecare zi cum
„ți este. Azi mi-a spus că te-ai dat
„puțin jos din pat și te-ai plimbat prin
„salon — și de bucurie i-am dat două-
„zeci de lei luați pe cărțile de clasă
„șaptea. Iei venea să îmbrățișez toată
„lumea, gândindu-mă că peste câteva
„zile vei putea ieși în verandă, sau chiar
„în grădina ca să te vad... Știu că doc-
„torul nu-ți dă voce să te obosești ce-
„tind, deaceia termin, sărutându-ți mîi-
„nile, știi, până la cot, cum mi-ai dat
„voce chiar tu”.

Mototoli scrisoarea și-o aruncă într'un sertar deschis. Mai privi odată în oglindă și se infricoșă. „Cine e femeia? Asta urâtă de spaimă, al cui e acest trup umflat — groaznic?” Nu mai avu vreme, nici puteri să continue întrebările. Un junghi puternic îi îndoi trupul. Se duse rezemându-se de mobile până la pat. O ceață grea îi învăliu privirile și tâmplele svăcniră iar, par'că strănse într'un cerc de fier. Nu mai vedea nimic. Junghiurile deveniră năpraznice, pe urmă o moleșală fără sfârșit, ca o scufundare dulce în ape.

Strigase? Nu-și mai aducea aminte Madam Negrea din odaia unde veghea auzise suspinele fetei leșinate. Când se apropie de patul Corei, din tremurul buzelor abia se putea auzi rugămintea șuerată cu panică:

— Nu chemați doctorul... nimeni...

Doamne, nu vreau să știe... nu vreau;

După două ceasuri madam Negrea părăsi camera Corei. Fata trecuse din leșinul nașterii într'un somn liniștit, întâiul somn liniștit după atâta vreme de sbucium. Pe obrazul slăbit se așternuse o paloare nouă, iar surăsul Corei Negrea de-altă dată, se ivi iar, mai suav încă. Prin visul ei calm se plimba ea pe un bulevard luminat, Jean, așa cum venise în ultima zi, cu pantaloni de tenis și, la gât cu o cravată albastră. Jean zâmbea mereu.

(fragment din romanul D-șoara Cora Negrea)

PAN EUROPA

N. COUDENHOVE KALERGI

Viena 1923: . . . Europa a pierdut în ultimul sfert de secol indiscutata ei heghemonie. In fața celor patru mari imperii viitoare ale lumii; cel britanic, cel rus, cel american și cel al Asiei orientale. Europa se poate afirma mai mult, prin unire. Trebuie isprăvit cu statele mici ale Europei. Coudenhove reprezintă „ideia micii Europe”. Pan Europa ar trebui să se constituie fără Anglia, nu împotriva ei; imperiul englez ar fi „suprasaturat” și ar trebui negreșit să facă politică pacifistă, de oarece n'are nimic de câștigat, dar totul de pierdut!

Arzătoare e problema rusească: Rusia este „Macedonia Europei”; izvoarele naturale de ajutorare și bogățiile ar trebui odată exploatate să i se dea posibilitate Rusiei, în vreme apropiată, de-a răsturna Europa. Mai ales Germania ar fi redusă la o alianță cu Rusia, în cazul unei Europe îmbrucătăte. Alianța germană-rusă ar fi atunci numai o chestiune de timp. Dacă Germania nu vrea să devie „fluviul de graniță al Europei”, — și Franța ar trebui să înceteze, recunoscând semnele vremii, de-a face politică anti-europeană. Numai o Europă unită ar putea să se apere de invazia și heghemonia

rusească. Acordul economic cu Rusia, uniunea vamală pan-europeană ar constitui un obstacol, prea puterniciei concurențe din lume. Dar agentul de legătură între Pan Europa și Pan America ar fi Anglia.

Alianța popoarelor este grija de poimâine: datoria noastră și cea a generației, care vine este Pan Europa. In evul mediu era foarte puternică ideia unității occidentului; apoi se formează națiunile, cari de fapt sunt comunități spirituale „simbiose între oamenii săi mari și popoarele lor.

In legătură cu această privire în istorie, Coudenhove e contra acestei concepții, par'că ar voi, ca națiunile să se contopească în Pan Europa. Un război împotriva ideii naționale, ar fi un război împotriva culturii. „Războiul împotriva sovinișmului național, s'ar compromite grav, dacă nu s'ar opri în fața ideii naționale”. Pan Europa va fi o comunitate de nevoi; adică creată pentru a apăra de preponderența străină, economică și politică, popoarele, care au fost și sunt principalele purtătoare ale culturii.

Atât am redat din conținutul cuprinzătoarei opere a lui Coudenhove.

Mai adaug ceva. O idee inteligentă e gândită în fel de feluri, când i-a venit vremea; și putem să deducem dimpotrivă: o idee bună, când e productivă, creatoare de valoare, când găsește în diversele capete, cari lucrează alăturate și gândesc libere, individual, o stare deosebită. Astfel fu descoperit calculul infinitesimal, legea conservării energiei, (ca să exemplificăm, numai cazurile cele mai cunoscute) apoi teoria progresului, observată deodată sau aproape deodată în diversele țări. Astfel fu rezolvită de către economiștii naționali ai Germaniei, Austriei, Franței, Angliei, Italiei, Americii, problema economiei prin întrebuintarea graniței în anii 1880 și 1890. Tot astfel nu e numai fantezie „Idealizmul transcendent” al unui Fichte, al unui Schelling, al unui Hegel.

Ceva mai trebuie adăugat și de aceea trebnesc accentuate aceste detalii incerte: „hic est nunc”, este ideea unei Pan Europe vitale. Oamenii, ca Heinrich Mann, Otto Flachs, René Schickele, Cohen Postheim (pentru ca să numim numai câțiva scriitori și literați; dar și renumiți economiști, publiciști, profesori ai dreptului ginților, oameni cu nume celebre se ocupă cu această întrebare) și au tratat această problemă înaintea lui Coudenhove. Meritul lui Coudenhove e de a fi găsit expresia clară, precisă pentru gândurile

trămbițate și răspândite pretutindeni bazele ideilor sale sunt bine stabilite bine îmbrăcate cu știință istorică și economică, puțin raționalistice, dar de aceea puțin literare. Coudenhove este omul, care a găsit formula populară cea mai biruitoare, slujind cel mai mult cauzei.

Noi cestilăți contemplatorii și în primul rând interesații în cele culturale nu vrem să perdem simțul ordinii valorilor. Mai sunt și astăzi alte chestiuni mai importante și mai esențiale. Și în privința lor, Coudenhove nu pare să fie întotdeauna destul de conștient, deși întocmai ca și chimistul și monistul Wilhelm Ostwald e mândru de-a premerge epocii sale cu o jumătate de 21.

Dar și artistul, acel care crează fără cendință, — în spațiu, — filozoful, toți acei, tari sunt aci, pentru prosperitate, iar nu pentru utilitate, n'ar trebui să treacă disprețuitor pe lângă această carte.

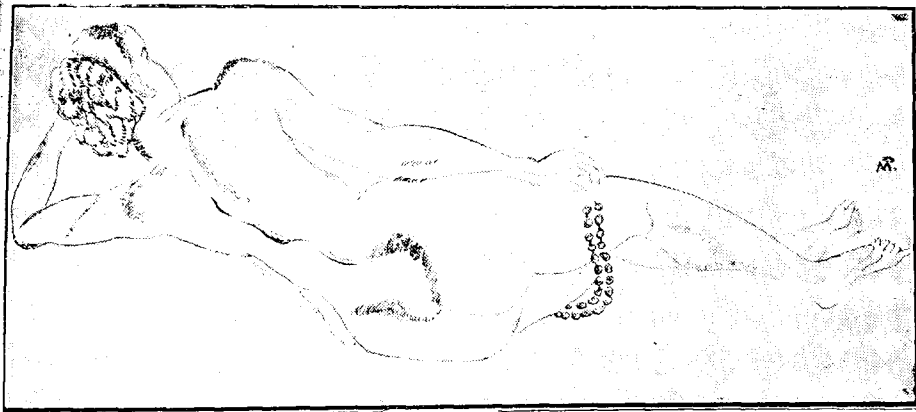
Căci numai într'o lume mulțumită și satisfăcută vor putea cei câțiva Heinrich Loos și alți pierde-vară, toți acci din care lumea își face tot atât de puțin cât își fac ei din lume, toți acei, cari merg ezitând prin viață, până ce și-au recunoscut datoria, numai într'o asemenea lume, vor putea visa, gândi și verifica.

Dr. Kurt Jarek

Un om prevenit face cât doi

(Studiu și introducere la geniul propriu)

à Falata

Milița Petreșcu: Desen

MIȘCAREA ECONOMICĂ Anglia și România

Probleme de covârșitoare importanță agită din temelii imperiul britanic. Sunt chestiuni cari ating însuși miezul civilizației contemporane și regimul producției capitaliste. Valurile stârnite la poalele Kremlinului — asemenea undelor hertziene — lovesc în stâncile de calcar ale insulelor britanice și ecoul lor, resimțit în inima cetății, în Lombard Street, în Downing Street, în Pall Mall, constituie preludiul unei imense tragedii... Finanța engleză — politica ei tradițională de „splendid isolation” — cluburile londoneze — întreaga viață politică — socială — mondenă oglindesc astăzi nesiguranta sfârșitului — groaza de cataclismul inevitabil, întreaga morbiditate a unei gigantice „Götterdämmerung”.

Imperiul britanic — vrednicul și singurul urmaș al Romei imperiale — se năruie.

In zadar a încercat Chamberlain o ancorare în sistemul politic pan-european pivotând în jurul Genevei. Zadarnic se străduiește Macdonald să realizeze o integrare în sistemul „anglo saxon” chiar sub tutela casei albe. Aceste expediente ca și meschinăria ridiculă a unui Snowden, rămân, asemenea victoriilor lui Pyrrhus, de o banalitate episodică.

Dar dezastrul rămâne întreg-șomajul, lipsa de debușeu în coloniile supra-industrializate, povara datoriilor, întreținerea ruinatoare a flotei de război, incapacitatea notorie a industriei și a minelor engleze de a se adapta metodelor noi de lucru — toate acestea sapă fundamentul ofciului economic al Mării Britanii și reduc din an în an proporțiile celebrului „Woolsack”. Astăzi Anglia nu mai e stăpână pe Goldpoint.

Ea îl află când peste Atlantic, când peste canal.

In asemenea condițiuni cari pot fi raporturile dintre Anglia și noi? Un debușeu pentru industria engleză în România? Anglia nu se înșală. Știe că puterea de cumpărare a pieței românești este egală cu zero. Cunoaște din proprie experiență, starea de insolvență generală a comerțului român și mai știe prea bine că produsele engleze nu pot concura cu cele continentale.

Import din România în Anglia? Dar nu există. Atunci? Plasamente de capital englez? Orice colonie britanică oferă condițiuni de stabilitate politică și de siguranță înfinit superioare celor de la noi.

Să nu ne facem iluzii asupra tratatului de comerț. Cert, — este de dorit să încheiem tratate de comerț cu toate statele. De zece ani trăim într'un permanent provizorat, într'o permanentă anarhie de sus în jos. Intregul nostru regim economic, vamal, tarifar trebuie refăcut. In acest

scop tratatele de comerț sunt bine venite. Vor arăta lipsurile și excesele economiei românești, vor distruge minciuna unei false prosperități, vor crea realități crude și dureroase, dar ne vor îndruma pe singura cale posibilă azi: Calea unei înțelegeri intereuropene.

Și este bine să ne lăsăm sfătuiți în așezarea acestor temelii de judecată calmă și sănătoasă a Angliei, chiar când obiectivitatea ei poate fi influențată de explicabile rivalități sau de o și mai explicabilă solidaritate în fața pericolului de la răsărit. Anglia ne apreciază la justa noastră valoare. Un articol plin de indulgentă ironie din „Statesman” de săptămâna trecută ne-o dovedește. Să încercăm și noi aceiaș rețetă.

St. Vidran

Crepusul Societăților pe Acțiuni

Cele petrecute la New-York confirmă definitivul faliment al acestei forme de uzete de asociație, degenerată în brigandaj mondial, cu concursul complice al bancherilor, al politicienilor și al presei.

Micul capitalist ruinat, încearcă o satisfacție tardivă și lipsită de compensații.

In România, asemenea tâlhării s'au practicat și se vor practica încă, la adăpostul steagurilor de partid.

La noi, din nefericire, nici rentele nu sunt un refugiu, fiindcă și Statul e escroc.

Dar la New-York, se mai răsună și Artificiul și Minciuna unui belșug cu curs forțat, unei tensiuni care nu va mai dura.

De altfel, capitalismul... în genere... Sssst!

Canalul Dunăre-Arges. E una din realizările d-lui Virgil Madgearu, la Londra. S'au subscris până acum trei miliarde lei, și lucrările vor costa cu mult peste această sumă. Pregătirile tehnice au și început, săpăturile se vor inaugura la primăvară. Iu Aprilie deci Bucureștii încep să devină port. Zece mii de lucrători își găsesc întrebuințarea în acest lirism în luptă cu natura.

Ceeace e importante că statul român nu contribuie cu nimic la cheltueli. Nu vedem rezultate economice în raport cu imensitatea întreprinderii... Sunt însă gesturi cari trebuiesc făcute, măcar pentru măreția și elocvența lor, și pentru diversele consecințe estetice ale actului.

A apărut: *Ce qu'il faut connaître de la finance internationale* de Jean Compeyrot. Chestiunile financiare domină, astăzi, lumea. D. Compeyrot pune la îndemâna publicului un mănunchi de noțiuni pe cari oratorii le agită în intriniri publice, fără să-și dea prea bine seama de ceea ce conțin. Capitolele despre competițiunea bancară internațională despre prețuri și schimb, despre marile pieți financiare, fac din această carte limpede, o valoroasă operă de vulgarizare. Se recomandă în special, miniștrilor de finanțe, și politicienilor în misiune peste graniță.

Anastase fu înștiințat într'o zi de apropiata apariție a cometei. Se bucură în taină, nu atât de cometa, cât pentru favoarea de a fi singurul inițiat din toată familia. Aceasta se compunea, ca și multe familii de cuvinte, dintr'un număr de membrii cari se învăteau în jurul unei rădăcini. Erau printre ei, cu prefixe, cu sufixe și unii de o structură insuficientă, impliniți cu circumflexe în semn de amintire.

Se putea auzi dialoguri cam de acest fel între Anastase și ai săi.

Anastase: Și ce mai vrei dela mine?

Iosif, bunicul său (afectat de a veche hernie): Nimic decât un sfat.

Anastase: Intrebuințează un accent optimist, sau răspunzând plângerilor sorei sale:

Anastase: Eu sânt cauza?

Sora: N-am spus asta. Dar trebuie să m'ajuti.

Anastase: Tu ai fi putut face o bună soră de caritate.

Sora: Trebuie dar să te părăsesc?

Anastase: Nu. Imputinează-ți numărul pașilor. Astfel vei reduce proporțiile prejudecății tale.

Sora: Este oare o prejudecată dorința de a nu schiopăta?

Anastase: Tot ce nu se conformează naturii e o prejudecată. Tu ești din fire schioapă.

De data asta însă, el nu voi să împartă cu familia secretul știrea primite. O țarie neobicinuită îl susținu chiar în contra ciupiturilor de conștiință și în fața superstițiilor cari îl asaltau noaptea. Se acoperi cu un impermeabil pe două fețe și își aplică atenția în așteptarea Cometei.

Intre timp, un fiu al său, și un nepot, slăbeau văzând cu ochii. Fiul, mai ales, se topea pur și simplu. Familia era de părere că pierdea în douăzeci și patru de ore cam de două ori cât nepotul. O febră de o rară delicateță spirituală susținea în surdina slăbiciunea fiului. Ea sfârși prin a câștiga quasi-resistența nepotului.

Anastase însă, hrănit de satisfacția înștiințării primite, se umfla neincetat, amenințând să se reverse din propriul său caracter.

Mișcat de acest fapt neprevăzut, Anastase consultă întâi calendarul spre a stabili dacă apariția cometei era destul de apropiată ca să împiedice înrăutățirea iremediabilă a fiului și a nepotului. Spera mult în binele pe care putea să li-l aducă vederea astrului. Puse aceste elemente în ecuație:

Data apariției și pierderea fiului.

Aceiași dată și pierderea nepotului,

dar nu află soluția liniștitoare.

DUPĂ FURTUNĂ

Ploaia încetase și ultimele rămășițe de nouri se împrăștiară cu totul... Cu vestmintele ude și părul în dezordine, rățacea în întunericul nopții, căutând un locaș de adăpost...

Ajunse, fără să știe, lângă cripta învechită și roasă de vremuri a mănăstirii, de care apropiindu-se mai cu atenție, o mirosi și o linse de vre-o 56 ori în șir, fără să obțină nici un rezultat.

Contrariat, își scoase atunci spada și năvăli în curtea mănăstirii... Fu însă repede înduioșat de privirea blândă a unei găini ce îi eșise întru întâmpinare și care cu un gest timid dar plin de caritate creștină, îl pofti să aștepte câteva momente în cancelarie...

Calmat puțin câte puțin, apoi emoționat până la lacrimi și cuprins de fiorii pocăinței, renunță el pentru totdeauna la orice planuri de răzbunare și după ce sărută găina pe frunte și o puse la păstrare în loc sigur, se apucă de mătură toate chiliile și le frecă scândurile cu moloz...

După aceea își numără gologanii și se sui într'un copac spre a aștepta sosirea dimineții. Ce splendoare! ce măreție! exclama el în extaz în fața naturii, tușind uneori semnificativ și sărind din cracă în vreme ce, pe sub ascuns, avea grijă să dez regulat drumul în văzduh unor muște cărora le introducea sub coadă lungi fâșii de hârtie velină...

Fericirea nu îi fu însă de lungă durată... Trei drumeți, care la început i se dădură drept prieteni și care în cele din urmă pretextară sosirea lor acolo ca fiind trimiși din partea Fiscului, se apucară să-i facă tot felul de mizerii, începând prin a-i contesta mai întâi însuși dreptul de a sta urcat în copac...

Pentru a se arăta însă bine crescuți și a nu uza direct de rigorile ce legea

„Ah fericirea” își repeta Anastase, mângându-și cu un ochi favorabil pântecul crescut, „niciodată nu se abandonează fără condițiuni”.

Notă această observație, dar cheamă pentru un sfat, pe pantofarul cei mai căutat din oraș. După cercetarea conștiințoasă a fiului și a nepotului, savantul își puse ochelarii și clătănând unul din capete vorbi astfel: „Există fără îndoială o legătură între buna voastră stare și nenorocirea acestor tineri”.

— Credeți în telepație magister, întrebă Anastase frământat.

— Nu dar cred în puterea ocultă a misti... — cismului îl intrerupse vizibil ușurat Anastase.

— ...ficării, mistificării apăsă savantul ridicând simultan umerii. Anastase suferi mult în perioada care urmă deși își consolida fără intrerupere greutatea. Ocoala vederea nepotului și a fiului și nu înceta să se întrebe cum cei doi membrii ai familiei puteau suferi de un motiv fără cauză știindu-se singurul inițiat în apariția cometei. Totuși rezistă și într'o Marți grasă, cometa apără cu coada ei muiată în bicarbonat de sodă. Dar Anastase, absorbit de nedumerirea sa, prinse de veste abia cu puțin înainte de dispariția ei, și numai grație strigătelor fiului și nepotului.

Restul femliei, strâns în poiată, contempla cometa ca și cei doi tineri, prin bucați de sticlă, afumată.

Anastase avu o tresărire a morții pentru secretul științei sale. „Niciunul din ei nu era inițiat, pentru ce dar priveau de le ieșea ochii?” „Cât sint de slăbiți”, mai gândi el, măsurând pe fiu și pe nepot.

Dar nu cedă de loc.

Bizuiindu-se în taină pe argumentul dictonului, încercă să convingă pe ai săi că nu era de observat nimic deosebit și în nici un caz vreo cometă.

Această acțiune și mai ales desinteresarea pe care o arăta însăși apariției îl făcură deodată suspect familiei. Fiul său și nepotul afirmă acum public că a fost prevenit. Numai misticismul l'a ajutat pe Anastase să străbată valurile de sudoare, cari îl inecau, fără săi mărturisească.

Drama trebuia acum să se deslănțue. (frază aproape suplimentară).

Fiul, mai întreprinzător de cât nepotul își atarnă sticla fumurie în fața cometei și se urcă împreună cu vârul său primar pe talgerul unei balanțe *Robervaal*, în timp ce Anastase fu nevoit să se urce pe cellalt. O clipă — ca o eternitate — inima balanței stătu în cumpănă, conform tradiției, dar îndată acul se opri la mijlocul cadranelui.

Anastase s'ingur, atarnă cât cellaltii doi! — „Pentru că ai fost prevenit”, îi strigă inculdat fiul său.

— „Vae-Victis”, fu singurul cuvânt al lui Anastase, coborând de pe balanță; dar nu-l mai preocupa de a ști dacă trebuie să nege sau să mărturisească vina ce i se arunca.

Respectul pe care-l avea pentru dicton primi astfel, în ciuda suferințelor îndurate, o confirmare strălucită, și recompensa meritată.

Jacques G. Costin

le punea lor la îndemână, încercară atunci prin tot felul de mijloace piezișe să îl silească să părăsească copacul... Mai întâi prin promisiunea de a-i face regulat spălături stomacale, oferindu-i în cele din urmă saci cu chirie, aforisme și rumegătură de lemn...

El rămase însă inderferent și rece la toate aceste ademeniri, mulțumindu-se să scoată pur și simplu actul său de pauzertate, pe care întâmplarea făcuse să îl aibă în acea zi la sine și care, printre alte scuturi și avantagii, îi conferea și dreptul de a sta pe vine d'asupra crengei unui copac, în mod absolut gratuit și ori cât timp ar fi voit...

Totuș, pentru a arăta că nu le poartă ranchiună și ca să le dea în acelaș timp o lecție fină de tact și urbanitate se dete jos, își scoase spada și intră de bună voie în lacul mocirlos și infect din vecinătate, unde inotă iepurește timp de aproape o oră; după care comisiunea fiscală umilită și rușinată o rupse pe loc la fugă, răspândind pretutindeni, prin sate și orașe, prin munți și prin câmpii, un miros pestilential fiscal.

El însuși îndurerat și decepționat de pe urma atâtor încercări grele prin care trecuse, își numără gologanii și se sui din nou în copac, de unde de astă dată se găinătă asupra întregului teren, zâmbind cu perversitate...

După aceea, regretând sincer ceea ce făcuse, dar totuși cu mult profitat moralmente, se dete jos, se scutură cu un centimetru și intonând cântecul libertății vâră găina sub gheroc și dispăru cu ea în întuneric...

Se crede că ar fi apucat drumul spre orașul său natal, unde, sătul de burlăcie, s'ar fi hotărât ca împreună cu dansa să întemeieze un cămin și să devină folositor semenilor săi, învățându-i arta moștitului.

Urmuz

NOTE, CĂRTI & REVISTE

Mic roman Modernist

Lui Ion Vinea

MARCEL IANCU — pictură (ulei)

POVESTEA VORBII

1) „Tango des Roses“

Cântecul părea să aibe o tristețe a lui. În toamna asta lentă suna cu o subtilă melancolie de banjo și legăna pe un acelaș ritm de frunză căzută, câteva note modeste. Am surprins la început numai un simplu joc de arpegii scăzute. Seara târziu, când în stradă se deschidea brusc undeva pe aproape, o ușă de bar, în valul de căldură, fum de țigare, zgomot de pahare și râsete femeiești, distingeam subțire ocolul arceșului: „tango de roses“.

Avea ceva din trecerea bruscă a unei femei. Nu știu bine dacă parfumul rochiei abea fluturată, este o aromă animală de carne tânără, sau numai un eau-de-cologne utilizat cu violență. Nu îți dai seama dacă pupila avusese sclipirea ascunsă a unui gând sau numai tremurul profesional al unei invitații. Nu ești sigur dacă apropiindu-te ai fi găsit o față ovală și prietenoasă sau o grație demonstrativă.

„Tango de roses“ putea fi una sau alta. Au trebuit numai două săptămâni pentruca lucrul să fie decis. Azi îl cântă soldații Duminița în Cișmigiu, îl flueră cu variante băeții de prăvălie și — la o revistă de sezon — îl visează goală o femeie oarecare.

M'am gândit Duminița trecută, în timp ce defilau în fața Ateneului, legiunile unui fost partid politic, agitând inscripții morale și precepte înscrise pe placarde albe, m'am gândit la destinul acestui tango al rozelor. E aproape un motiv de actualitate politică. E cel puțin un termen de comparație.

Formulele și clișeele noastre de ideologie nu au alte resurse sufletești și altă durată decât pe aceea a unui cântec de sezon. Seducătoare la început, mai mult pentru ineditul expresiei, decât pentru înțelesul ei, au ceva din frumusețea nedecisă și promițătoare a unei melodii, care ajunge până la fine fragmentată și de departe. Bănuești și aștepti un moment de emoție. Când mirajul necunoscutului a trecut, bagi de seamă că te găsești în fața unei fraze ridicule, plată, țigănească.

Spuneți-mi care e formula politică lansată dela războiul încoace, care „la purtare“ (adică în practică) să nu se fi scuzat lamentabil asemenea unei romanțe de proastă calitate?

Duminiță, în acea dimineață de toamnă dulce, manifestanții „muncii și legalității“ se întâlniseră pentru o clipă cu vioristii romanței și formula cădea odată cu „Tango des roses“, ca două frunze mari, galbene și moarte.

2) O carte care pasionează.

Zilele acestea cafeneaua literară a fost agitată. Nu s'a mai discutat despre opoziție, guvern și parlament, nu despre scăderea valorilor de bursă și nici măcar despre ultima premieră ratată.

A apărut o carte. Vă puteți imagina acest lucru excepțional? O întreagă lume de oameni plictisiți, neinteresați aproape nici de propria lor viață, amărâți de anotimp și săcâțiți de o mie de nevoi, să se agite numai pentru simplul motiv, că o carte mai mult a apărut!

Nu vă emoționați. Faptul e simplu și „chestia“ este explicabilă. Cartea de care fu vorba, e un volum de critică. Adică face parte din singura categorie scriitoricească, ce mai izbutește să răscolească o blazare și să impună atenție. Volumul a strâns între copertile lui toate „chestiile“ ultimului timp, toate micile cancanuri de ordin literar și deasemeni toate problemele (așa fi vrut — pentru exactitate — să evit termenul) vânturate prin gazete și reviste.

Oricine se poate recunoaște în carte. Fotografie de grup.

Iată însăfârșit un gen literar care prinde. Adaos principal la așa numita „criză a cărții“.

3) Curs universitar

Îngăduiți-mă să citez din memorie (există un singur risc: textul va fi mai gramatical decât e în realitate) un fragment de curs universitar. E delicios: Iată-l:

„Legiitorul se exprimă greșit vorbind despre o infracție penală, căci o infracție nu poate fi decât o lege penală. Expresia e deci un pleonism inutil“.

Pleonasm inutil — trouvaille de profesor universitar.

4. Căderea lui Briand

Rețin din scurtul circuit politic, care a zguduit de curând viața de stat a Franței, un gest. Mai puțin deci decât o semnificație a faptului, mai puțin decât o perspectivă a consecințelor probabile. Aceste comentarii nu intră în sfera de preocupare a însemnărilor de aici.

Subliniez doar tehnica întâmplării. Maniera ei. Un om care într'un moment anumit e nu numai util țării sale, dar chiar indispensabil și care probabil are conștiința exactă a acestui adevăr, se retrage simplu și fără protestare dela locul său, atunci când un detaliu din mecanismul guvernământului îl reoază. Gest elementar parcă și liniștit ca o necesitate absolută.

E absurd, e ridicul, e nepolitic votul unei camere, care răstoarnă pe o chestie

Mica Ella era o mică fată la care toate erau mici. Mica ei gură săruta puțin și prost. Micile ei palme mângăiau aspru și scurt. Orice lucru mare în preajma ei devenea un lucru mic. Avea talent epistolar, și oricine scria, venea la ea cu un mare amor, dar la umbra părului ei uscat și în raza privirilor ei pisicești, marile amor se sgârcea și devenea micul dor și amor 1930.

Numai el, Tony, omul mare, talentul mare, rămăsese prietenul ei. O fată așa de mică nu-l săcâia decât ca pe Guliver piticii suiți cu scara în urechile lui. Căpriosul Tony!..

Tony însă nu a fost „băiat cuminte“ și acum Ella are să facă un copil.

Unul cu ochii mici, cu gura mică și

cu talia mică, întocmai ca ea, sau dimpotrivă unul mare, tanțos și tare, ca el? — Hai Ella, la doctor. Doctorii azazi fac minuni. Totul va fi trecător. N'ai să simți o durere mai mare ca atunci când îți s'ar scoate o măsea. Hai, Ella, la doctor..

Și s'au dus. Tocmai căzuse zăpada. Marele Doctor nu știu ce a făcut miciei Ella, și Ella a murit. Mai bine n'oi mai inventa autorul. A murit și Tony... (el ce dracu era să mai facă rămas sinngur într'un roman, ca un cui într'o căldură?)

Dar simbolul este întâmplător perfect: mica Ella își are astfel micul roman aal miciei sale vieți. Si iscălește marile autor!... Bictsnicent, 1929 Romulus Dianu

de amănunt un guvern preocupat de probleme stringente și imediate. E necugetat și regretabil. Calificarea nu schimbă însă nimic din echilibrul faptului. Este — și atâta.

Primul ministru renunță la terminarea unei opere, cu care spiritul și munca lui se identifică, părăsește un șantier unde proiectase și era gata să vadă realizat un admirabil mecanism european, trece dela o activitate aspră și creatoare la o pasivitate de planul doi — dar niciun moment nu dă impresia, că gestul acesta e o jertfă sau o nedreptate. E democrat și parlamentar, înțelege să meargă consecvent până la căpătul acestor situații

Vedeți, ce e admirabil în acest accident este mentalitatea, pe care o trădează. Poziții politice nete, opuse, clare se întâlneau și se delimitau reciproc într'o sobră conservare a punctelor de pornire. Politica partidelor franțuzești cunoaște acest lucru, străin de noi: ireductibilul. Sunt adevăruri ce nu pot sta împreună, sunt situații ce nu se pot împăca. Locurile medii sunt excluse.

Lupta se dă limpede între noțiuni și fapte, distribuite în categorii distincte. Și indiferent de rezultatul ei, trebuie să recunoști în această simplă strategie de oameni cinstiți o frumoasă ținută sufletească.

5. Intre tineri și bătrâni

Bătălia a încetat. De mai bine de 6 luni, — meziniu păstrându-și pozițiile — au abandonat violențele de limbaj, iar bătrânii explicabila poftă părintească de a-i urechia. Calm.

Continuă totuși scurte raporturi și luări de contact. E oarecum o dorință de a clarifica situația puerilă de până mai eri și de a pune în vorbe precise premisele vagi, pe care se pornise discuția.

De vreme ce lucrurile au ajuns aici nu înțeleg de ce maniera veche e păstrată mai departe. „Tânăr“ și „bătrân“ sunt atribute care au poate un rost într'o încercare de ordin personal. Acolo însă unde începe — ideea, sfârșește vârsta, sfârșesc toate vârstele. Există o egalitate, pe care în ciuda detaliilor de biografie trebuie să o păstreze bine un preopinat: atunci când întâlnirea lor e limitată de o temă. Nu există acolo decât o singură superioritate: adevărul.

Mihail Sebastian

„Săles Valaques“

La început cu sfială, prin aluziuni cu coada între picioare, până când Pamfil Șeicaru a rupt tradiția tăcerii și presa s'a putut ocupa fățiș, de pasiunea automobilistică și pugilantă a principelui Nicolae. Faptele se cunosc. Principele cotoșogăște cu o sportivă dezinvoltură pe toți șoferii și conducătorii de automobile, cari au neindemânarea și nefericirea să contrazică elanul motoarelor sale de 80 H. P. lansate cu o viteză de contracvenție pe străzile capitalei. Câte odată victima se leze cu o ușoară corecțiune, cum s'a întâmplat aceluși profesor universitar, al cărui sentiment dinastic a suportat una pereche palme princiare, cu beatitudine. Alteori, cum e cazul din str. Camellei, e o întâmplare mai complicată: urmăriți cinematografice, leșinu, femeii din trăsura osândită la distrugerea bataia cu pumnii și cu cizmele, în uluita prezență a unui public numeros, Salvarea, Spitalul, Pocăioța. Intre aceste două extreme, o întreagă gamă de nuanțe. Și o mare varietate de comentarii. O parte din presă că se coboară prestigiul regenței și al dinastiei, alia

că guvernul urmărește discreditarea prințului Nicolae: dar acesta e punctul de vedere, etern, al opozanților morțiș. S'au găsit, firește, și republicani cari să reflecteze, în șoapte, că niciodată un prezident de republică nu s'ar apucă să „corecteze“ pe cetățeni cu bastonul, sau cu mâna liberă, în stradă. Ceace înseamnă că abuzurile păzitorului monarhiei servesc indirect, o cauză subversivă.

În fond Alteța Sa nu se situează cu nimic în afara obiceiului pământului, și nu vedem de ce să fim mai indignați, noi profesorii universitarii, ca și noi șoferii și în general noi cetățenii, dacă suntem bătuți pe uliță, în loc să fim stâlciți la poliție, dacă ne „giflează“ prințul regal sau ne trage câteva labe comisarul cartierului, în numele principiului de autoritate, deopotrivă.

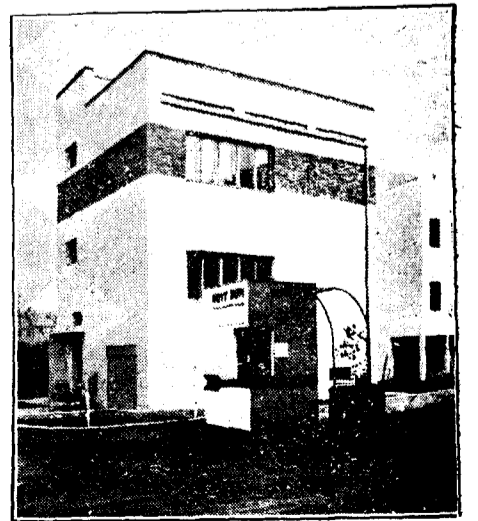
Așa ne-am fost deprins, și am deprins și i pe alții.

Mussolini și tratatele. Om al loviturilor de stat și de teatru, agitator de vorbe mari, jonglor de baloane de încercare, d. Mussolini hărăzește Europei ascultătoare și mai ales „glorioase“, momente de nemeritată neliniște. Seninătatea relativă din cerul lăptos al politicii europene este multumită Ducelui străbătută din timp în timp, de câte o expresie fulgerătoare însoțită de o grimasă de efect. Discursurile recente au toate elementele care au caracterizat până acum personalitatea omului de stat italian. Sunt clare, categorice și mai ales spuse de la nivelul înalt pe care cele șapte coline ale Cetății Eterne îl imprimă vorbitorilor italieni.

Din ele se desprinde o dureroasă morală. Războiul nu a folosit la nimic. Experiența tragică a anilor de tranșee, nu a modificat decât o hartă, dar nu și concepția oamenilor de stat. O veche concepție care pe vremuri reușise să revolte întreaga lume și care părea înmormântată în groapa comună a jertfelor și deziluziilor — se ridică din nou la orizont, renaște din cenușa uitării. Ea nu face altceva acum de cât să se mute pe un alt meridian, să se plaseze la o altă latitudine. Dar rămâne aceiași concepție de imperialism cutezător, conștient de cinismul țelurilor urmărite. Azi d. Mussolini se ridică împotriva tratatelor de pace, disprețindu-le, așa cum odinioară cancelarul imperiului german, Bethman Holweg, a făcut-o, în ochii aceluiași bătrân și glorios continent. Pentru cancelar, tratatele erau simple petice de hârtie, pe cari le rupi, în disprețul semnăturii cu care a-i întărit-o, le rupi le azvării la gunoi sau fabrici corăbii pentru jocul copiilor în bazinele grădinelor publice.

Pentru d. Mussolini, acelaș lucru. Le rupi, le modifici, după cum crezi, după cum vrei, sau după cum „necesitățile unui popor în creștere“ îți dictează. Aceiași necesitate care, după cum spusese Bethman-Holweg, nu cunoaște legi — și care duse la nerespectarea tratatelor existente în 1914 — va intra în joc, atunci când nevoia de expansiune a imperialismului italian o va pretinde. Față de această concepție, la ce mai sunt bune pactele de arbitraj, ce conștiență mai poate prezenta în spiritul poporului o hârtie, sigilată și paragrafată, în aplauze, cu aparat de sedințe solemne și defilări militare — care scapătă, prin forța realității ascunse, într'un ridicol de operetă. D. Mussolini reeditând o srunțată și răpusă concepție politică, nu izbutește decât să se semnaleze popoarelor vigilente cari vor improviza în fața Italiei, cordonul sanitar fatal Germaniei și Rusiei.

Dr. C.

Marcel Iancu: Casă (București)